

Prof. JEFFREY D. SACHS

Barış Nasıl Sağlanabilir?

Barış geleceğimizin itibarı ve ümididir. Askeri harekâtlar itibarımızı zedeliyor, ezici fakirlik ve ekonomik düzensizlikler ise ümidimizi...

Giderek artan isyanlar, diktatörler, eroin ticareti ve hayal kırıklığına uğramış bir nüfus, tüm bunların arasında Afganistan'ın zayıf ulusal hükümeti kaynak desteği ve yasallık sağlamaya çalışıyor ve ne yazık ki geleceği hâlâ belli belirsiz. Afganistan'dan Doğu Afrika'ya uzanan bir eğri boyunca Irak, Lübnan, Somali ve Sudan'ın Darfur Bölgesi'ne doğru şiddet eylemleri hızla ilerliyor.

Her yerde siyasetçiler, generaller ve hatta diplomatlar askeri stratejiler ve manevralardan bahsediyor, fakat o yerlerde ihtiyaç duyulan tamamen farklı şeyler. İstikrar ancak ve ancak, ekonomik fırsatlar yaratılıp genç insanlardan oluşan kalabalık bir nesil, geleceklerini şiddet eylemlerinde aramaktansa, iş bulup ailelerine destek olabildiklerinde sağlanabilecektir.

Tekrar ve tekrar görüyoruz ki yabancı bir ordu, belki Afganistan'da NATO, belki Irak'ta Amerika, Filistin'de konuşlanmış İsrail ya da Somali'de Etiyopya orduları, belki savaşı kazanacak, ama savaş olacak, barış yok. Barış geleceğimizin itibarı ve ümididir. Askeri harekâtlar itibarımızı zedeliyor, ezici fakirlik ve ekonomik düzensizlikler ise ümidimizi. Barış ancak yabancı birliklerin çekilmesi, yerlerine iş olanakları, üretken çiftlik ve fabrikalar, turizm, sağlık hizmetleri ve okulların gelmesi ile başarılabilir.

Bunlar olmadan askeri zaferler ve harekâtlar hızla kül olup gidecek.

ABD Hükümeti bu konularda ne kadar kör olduğunu ispatladı, bununla birlikte uluslararası topluluklar da, fakirleşen ülkelerde anlaşmazlıklar sürerken, barışa yardım etme konusunda hâlâ yetersiz kalıyor. Zaten kırılgan olan barış ortamı ekonomik gidişattaki eksiklikler yüzünden sürekli bozuldu. Afganistan, Irak, Lübnan ve diğer ülkelerdeki ekonomik yapılanma, kalkınma ve yabancı yardımlara dair verilen büyük sözlere rağmen, uluslararası yardımın savaş sonrası yapılandırma sonuçları müthiş eksiklerle dolu.

Senaryo üzücü bir biçimde bilindik bir hal aldı. Bir savaş biter. Bir uluslararası bağışçılar konferansı çağrısı yapılır. Milyarlarca dolarlık sözler verilir. Yeni devletin, yeni güler yüzlü başkanı çıkar ve zarif bir şekilde gücü elinde bulunduran uluslararası topluluklara şükranlarını iletir. Aylar geçer. Washington'dan Dünya Bankası timleri yavaş yavaş ziyaretlerine başlar.

Bununla birlikte etkin bir yapılandırma ve iyileştirme birkaç yıl boyunca ertelenir. ABD ve Avrupa'dan yerel şartlar, zaman israfı, yardım

fonları ve türlü fırsatlar gibi tamamen alışılmadık dostane görev paylaşımları. İki veya üç yıl kadar süre geçer. Büyük resmi bildiriler bir grup zamanı geçmiş Dünya Bankası araştırması haline gelirler. Karşılıklı şikâyetler havada uçuşur, askeri işgaller başlar ve yeni bir isyan patlak verir.

Bu düzensizliğe birçok faktör katkı sağlar. İlk olarak ABD, Avrupa ve uluslararası örgütlerin olayları fakir ve yerlerinden edilmiş insanların gözleriyle görememeleri sayılabilir. Acınası bir empati eksikliğine sahip olmaları bir yana ortada kavramsal sorunlar var. Savaş sonrası yapılandırma ile ilgilenen uluslararası ajanslar, düşük gelir seviyelerinde ekonomik kalkınmayı nasıl başlatabilecekleri konusunda çok büyük yanlışlıklar yapıyorlar.

Bir anlaşmazlığı sona erdirmek için yapılacak dış yardımı oluşturan şu dört evreyi iyi ayırt etmek çok önemlidir. İlk evre, savaş sırasında yapılan yardımlar, yiyecek olsun, su olsun ya da acil durum ilaçları ve mülteci kampları olsun, insani yardımlardır. İkinci evrede, savaşın sonunda, yardımlar yine insani yardımlardır. Fakat bu kez doğrudan yerlerinden edilmiş insanları ve yedeğe çekilmiş askerleri evlerine geri gönderebilmek içindir. Üçüncü evrede, üç ya da beş yıl geçtikten sonra, yardımlar okulların, hastanelerin, çiftliklerin, fabrika ve limanların yenilenmesi içindir ve savaş sonrası ekonomik kalkınmanın ilk evresidir. Ve dördüncü evrede, belki bir ya da daha fazla nesil sonra, yardımlar uzun vadeli yatırımlara ve mahkemeler gibi kurumların güçlendirilmesine yöneliktir.

Uluslararası topluluk ve özellikle ABD, üçüncü aşamaya gelindiğinde gerçekten korkunçlar. Ne zaman bir savaş sona erse, yardım ajansları sanki felç olmuş gibi davranır. Yardım göndereceklerine çalışma grupları gönderirler. İnsani yardımlardan, gerçek ekonomik kalkınmaya geçiş süresi genellikle yıllarla ölçülür. Zamanla söz konusu yardım tam olarak yerine ulaşır fakat genellikle artık çok geçti, çünkü savaş tekrar alevlenmiştir.

Bazen ekonomik kalkınmayı tekrar harekete geçirmek çabuk etkili girişimlerle başarılabilir. Birçok fakirleşmiş ülkenin savaş sonrası ekonomileri tarıma dayandırıldığından beri, tarım ürünü ihracatını tekrar harekete geçirmek hayati öneme sahip olmuştur. Fakir çiftçilere bedava tohum ve suni gübre paketleri ve düşük maliyetli ekipmanlar sunulmalıdır. Söz konusu yardımlar zamanında yerine getirilirlerse emekli askerler çiftliklerine dönebilir ve düşmanlıkların sona ermesinin ardından ilk hasat mevsiminde kendi geçimlerini sağlayabilirler. Bu tür yardımlar uzun süreli çalışmalar gerektirmez fakat çabukluk ister.

Benzer çabuk etkili girişimler hastalıkları kontrol altına almada da kullanılabilir. Küçük köy hastaneleri daha barışın ilk yılında çabucak kurulabilir ya da yenilenebilir. Güneş panelleri ve rüzgâr türbinleri izole edilmiş kırsal alanlara kesintisiz enerji sağlayabilirler.

Temiz içme suyu temini için ise kuyular ve sarnıçlar açılabilir.

Bu ve benzer çabalar bize kıtlık ve yiyecek güvenliği, salgın hastalık ve sağlık, gelir ve ezici fakirlik ve en önemlisi umut ve umutsuzluk arasındaki farkı anlamamızı sağlar. Şimdi ise fırsat penceresi hızla kapanıyor.

Çabuk, etkili ekonomik kalkınma, dehşetli şiddet eylemleri arasında çırpınan Darfur'un acılarını bitirmek için tam da ihtiyaç duyulan şey. Yaptırımlar, tehditler ve barış bekçileri sadece kısa vadeli önlemler, oysa o bölgede fakirliğe karşı gerçek bir ileri atılım sadece başarılabilir bir olay değil, hem hükümetin hem de isyancıların uzlaşabilecekleri bir şey aynı zamanda. Bunlar Somali için de geçerli.

Fakat bu ve diğer savaş sonrası bölgelerde fırsat penceresi hızla kapanıyor. Açlık, fakirlik ve hastalıklara karşı hızlı ve anlamlı müdahaleler ile ancak uzun vadeli barış için şartlar hazırlanabilir.

Senaryo üzücü bir biçimde bilindik bir hal aldı. Bir savaş biter. Bir uluslararası bağışçılar konferansı çağrısı yapılır. Milyarlarca dolarlık sözler verilir...

Copyright: PROJECT SYNDICATE
www.project-syndicate.org
Çeviren: Mehmet Erdem Fidangül